

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

ความนำ

สังคมการเมืองก็ประกอบด้วยสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นกติกาของสังคมไว้ ทั้งนี้เพื่อความปรารถนาอันสูงสุดที่จะให้สมาชิกในสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันมีแต่ความสันติสุข ส่วนวิธีการ (means) ที่จะดำเนินการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ (end) นั้น เป็นเรื่องที่นักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต่างได้พยายามค้นหาวิธีการที่จะก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางดังกล่าวนั้น ซึ่งความคิดที่ว่านี้ก็คือ ความคิดทางการเมืองที่จะสรรหารูปแบบการเมืองการปกครองที่จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับทุกสังคม และสามารถจัดหรือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งได้ และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างราบรื่นอีกด้วย ความสำคัญของปัญหาจึงอยู่ที่ว่า นักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองที่เกิดต่างยุคต่างสมัย และมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องมิติของเวลาและสถานที่ตลอดจนบริบททางการเมือง จะมีความคิดทางการเมืองที่คล้ายคลึงกันได้หรือไม่ ปัจจัยที่ทำให้คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันมาจากสาเหตุอะไร ความคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีกับหลววจิตรวาทการ" อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากผู้ทำการศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะพยายามค้นหาความหมาย และความมุ่งหมาย ตลอดจนความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจากงานเขียน "เจ้าผู้ปกครอง" กับความคิดทางการเมืองของหลววจิตรวาทการจากงานเขียนที่ได้ประพันธ์ไว้

การทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการค้นหาสิ่งที่เป็น
 สัจธรรมทางการเมืองหรือแก่นแท้ของความจริงทางการเมือง โดยจะนำความ
 คิดทางการเมืองใน "เจ้าผู้ปกครอง" ของมาคิอาเวลลีมาเป็นต้นแบบในการ
 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดทางการเมืองจากงานเขียนที่หลวงวิจิตรวาทการ
 ได้ประพันธ์ไว้ เพื่อค้นหาความจริงว่าสิ่งที่นักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองทั้งสอง
 ท่านได้ถ่ายทอดความคิดทางการเมืองไว้ในงานประพันธ์ดังกล่าวนั้น มีความแตก
 ต่างหรือมีความคล้ายคลึงกัน และสาเหตุของความแตกต่างหรือสาเหตุของความ
 คล้ายคลึงกันนั้นมาจากปัจจัยอะไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์สมมติ
 ฐานที่ตั้งไว้ต่อไป โดยการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร
 (documentary research) กล่าวคือได้ใช้งานเขียน "เจ้าผู้ปกครอง" ของ
 มาคิอาเวลลีฉบับแปลของ พิชิต จงสถิตย์วัฒนา มาเป็นต้นแบบการศึกษาเปรียบ
 เทียบในครั้งนี้โดยเปรียบเทียบกับงานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการที่ได้ประพันธ์
 ไว้รวม 4 ประเภท คือ ประเภทวิชาการ 3 เรื่อง 48 เล่ม ประเภทบทละคร
 40 เรื่อง 40 เล่ม ประเภทนวนิยาย 84 เรื่อง 84 เล่ม ประเภทคำสอน
 และปาฐกถาเรื่องใหญ่ 24 เรื่อง 24 เล่ม รวมทั้งสิ้น 151 เรื่อง 196 เล่ม¹
 แต่ผู้ศึกษาวิจัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้างานเขียนที่หลวงวิจิตรวาทการได้ประพันธ์
 ขึ้นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดทางการเมืองที่ประสงค์จะทำการศึกษา รวม
 41 เรื่อง จำนวน 45 เล่ม รวมทั้งงานเขียนที่นักวิชาการได้วิจารณ์งาน
 ประพันธ์ของหลวงวิจิตรวาทการไว้ ซึ่งเชื่อว่าจำนวนงานเขียนที่ได้นำมาทำการ
 ศึกษาเปรียบเทียบในครั้งนี้มีมากพอที่จะทำให้ผลการศึกษาวิจัยใกล้เคียงกับความ
 เป็นจริงที่ประสงค์จะทำการศึกษามากที่สุด

¹ ประอรรัตน์ บุรณมาตร, หลวงวิจิตรวาทการกับบทละครประวัติศาสตร์
 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 284-292.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการเปิดโลกวิสัยทัศน์ (vision) ให้แก่ผู้นำประเทศที่จะก้าวขึ้นสู่อำนาจได้ เลือกสรรตัวแบบที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมการเมืองในปัจจุบันที่เป็นช่วงสมัยของสังคมข้อมูลข่าวสารแห่งยุคกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขให้ระบบการเมืองเป็นประโยชน์แก่ประชาชน มิใช่เพื่อประโยชน์ในการรักษาอำนาจของผู้นำประเทศที่ก้าวขึ้นสู่อำนาจอีกต่อไป ดังนั้นแม้ความคิดทางการเมืองใน "เจ้าผู้ปกครอง" ของมาติอาเวลลีจะยังคงปรากฏอยู่ในสังคมการเมืองของประเทศด้อยพัฒนาในปัจจุบันอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็คงจะเหลือร่องรอยอยู่น้อยมากในสังคมการเมืองของประเทศที่พัฒนาแล้ว² ทั้งนี้เพราะประชาชนมิใช่เครื่องมือของผู้นำประเทศที่จะใช้ในการก้าวขึ้นสู่อำนาจอีกต่อไป ดังนั้นผู้นำประเทศที่สามารถก้าวขึ้นสู่อำนาจ ขยายอำนาจ และรักษาอำนาจไว้ให้ยาวนาน และถ้าจะนำมาใช้จนถึงเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในสังคมการเมืองไทยแล้วผู้นำประเทศจะต้องสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานแห่งความศรัทธาของประชาชน สร้างความเป็นเอกภาพผสมกลมกลืนอย่างเป็นหนึ่งเดียว และนำชาติไปสู่ความเข้มแข็ง เจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน อันเป็นสิ่งพึงปรารถนาสูงสุดของชนในชาติ แต่เนื่องจากการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยลักษณะการตีความในเชิงคุณภาพ ฉะนั้นสมมติฐานจึงเป็นรูปของข้อเสนอ (proposition) ที่ผู้ทำการศึกษาวิจัยประสงค์จะอธิบายและตรวจสอบแนวคิดเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปต่อไป

² สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เอส แอนด์ จี กราฟฟิค, 2538), หน้า 118.

สรุป

ประเด็นลักษณะความคล้ายคลึงกันที่สำคัญ ได้จากการทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีกับหลวงวิจิตรวาทการ" รวม 8 ประการ คือ

1. ความคิดในเรื่องของอำนาจ การก้าวขึ้นสู่อำนาจ การขยายอำนาจ และการรักษาอำนาจไว้ให้ยาวนาน

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของอำนาจ ถ้าพูดถึงเรื่องของอำนาจแล้วจะไม่มีใครได้มาเปล่า ๆ จะต้องมีการแย่งชิง หรือใช้กลยุทธ์ทางการเมืองเพื่อให้ได้ซึ่งอำนาจ การก้าวขึ้นสู่อำนาจ การขยายอำนาจ และการรักษาอำนาจไว้ให้ยาวนาน วิธีการที่ผู้นำประเทศจะสามารถบรรลุความสำเร็จดังกล่าวได้ ผู้นำประเทศที่ก้าวขึ้นสู่อำนาจใหม่จะต้องทำลายล้างอำนาจเก่าให้หมดไป ผู้นำประเทศจะต้องทำตัวให้เป็นได้ทั้งมนุษย์และสัตว์ ที่ว่าเป็นมนุษย์คือการต่อสู้ด้วยสมองและสติปัญญานั้นก็คือการต่อสู้ด้วยกฎหมาย ส่วนที่ว่าเป็นสัตว์นั้นคือการต่อสู้ด้วยกำลัง ถ้าจะเลือกเป็นสัตว์ผู้นำประเทศจะต้องเลือกเป็นสัตว์สองชนิดในเวลาเดียวกัน นั่นคือสุนัขจิ้งจอกกับราชสีห์หรือเสือ ทั้งนี้เพราะเมื่อเป็นสุนัขจิ้งจอกจะทำให้สามารถหลีกพ้นจากกับดัก และเมื่อเป็นราชสีห์หรือเสือก็จะทำให้สุนัขป่าทั้งหลายกลัว และในขณะเดียวกันผู้นำประเทศจะต้องทำได้ทั้งความดีและทำได้ทั้งความเลว เมื่อถึงคราวจำเป็นที่จะต้องเลือกทำความเลวก็ต้องทำ เพราะการทำความเลวกลับจะทำให้ผู้นำประเทศสามารถที่จะรักษาอำนาจไว้ได้ยาวนานดีเสียกว่าผู้ที่สร้างแต่คุณงามความดี

2. ความคิดในเรื่องของความรักชาติ

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของความรักชาติ ผลจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ทรุดโทรม อันเนื่องมาจากการแก่งแย่งชิงอำนาจกัน ประเทศชาติจะถูกรุกรานก่อให้เกิดศึกสงคราม ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ปัญหาปากท้องก็ตามมา แรงบันดาลใจความคิดทางการเมืองในเรื่องความรักชาติทำให้เกิดความคิดที่จะรวมชาติให้มีความเป็นหนึ่งเดียว ปลอดภัยจากการรุกรานของศัตรูตลอดจนการแก่งแย่งช่วงชิงอำนาจกันเอง ประการสำคัญจะต้องมีบุคคลที่สามที่จะต้องมีการมี กอปรทั้งเพียบพร้อมไปด้วยอำนาจวาสนาและความรู้ความสามารถเข้มแข็งเด็ดขาด ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศชาติบ้านเมืองไปสู่ความอยู่รอด ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางดังกล่าว หากจะให้ความคิดทางการเมืองในเรื่องความรักชาติสัมฤทธิ์ผล ผู้นำประเทศที่ก้าวมาสู่อำนาจนั้นจะต้องสร้างความรักชาติรักปิตุภูมิให้บังเกิดขึ้นในจิตใจของคนในชาติ สร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติ โดยสร้างกองทัพที่แข็งแกร่งโดยประชาชนในชาติเอง ซึ่งจะต้องพยายามหาทางเร่งรัดปลุกจิตสำนึกของประชาชน ให้เกิดความคิดในเรื่องชาตินิยม มีความรักชาติรักปิตุภูมิ ปลุกจิตสำนึกถึงอดีตอันยาวนานที่เป็นชนชาติเดียวกัน มีสายเลือดเดียวกัน บรรพบุรุษได้สละชีวิตเลือดเนื้อต่อสู้กับอริราชศัตรูที่รักษาบ้านเมืองไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ปิตุภูมิที่บรรพบุรุษได้รักษาไว้ให้เรา มาจนทุกวันนี้ย่อมเป็นหน้าที่ของพวกเราที่จะต้องหวงแหนและรักษาด้วยชีวิตเลือดเนื้อ เมื่อจิตสำนึกของความรักชาติรักปิตุภูมิบังเกิดขึ้นกับประชาชนทุกคน ความแตกแยกชิงดีชิงเด่นแย่งชิงอำนาจกันก็จะไม่บังเกิดขึ้น ชาติบ้านเมืองก็จะมีแต่ความเข้มแข็งทุกด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประชาชนก็จะอยู่ดีกินดี ปัญหาเรื่องปากท้องข้าวยากหยาบแพงก็จะหมดไป เมื่อชาติบ้านเมืองเข้มแข็งไม่มีความแตกแยกของคนในชาติ กองทัพแห่งชาติก็จะมีแต่ความเข้มแข็งเกร่ง ศัตรูก็ไม่กล้ามารุกราน ด้วยความรักชาติและรักปิตุภูมิและมองทางแก้ปัญหาที่จะนำชาติไปสู่ความอยู่รอดอันเป็นความหวังสูงสุดนี้

3. ความคิดในเรื่องของการปฏิรูปรัฐใหม่

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของการปฏิรูปรัฐใหม่ ภายหลังจากที่ผู้นำประเทศคนใหม่ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจโดยการได้อำนาจรัฐแล้ว สิ่ง que ผู้นำประเทศต้องริบดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็นการเร่งด่วนในทันที ก็คือการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ซึ่งจะมีขึ้นทุกครั้งที่ในการก่อรัฐประหารที่ผู้นำประเทศจะมีประกาศออกมาให้รัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในขณะนั้นสิ้นสุดลงแล้วมีการร่างขึ้นใหม่ เมื่อผู้นำประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายแล้ว ต่อจากนั้นไปก็จะต้องเร่งปรับปรุงพัฒนาบ้านเมืองไปสู่ความเจริญ เพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมและสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน และทำให้ผู้นำประเทศสามารถรักษาอำนาจไว้ได้ยาวนาน ทั้งยังเป็นการสร้างความผสมกลมกลืนระหว่างชีวิตความเป็นอยู่เดิมกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ที่บังเกิดขึ้น ยิ่งถ้าจะต้องสร้างความผสมกลมกลืนในความแตกต่างในเรื่องของภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และกฎหมายด้วยแล้วก็จะต้องใช้วิธีการและความพยายามสูงขึ้นไปอีก โดยผู้นำประเทศจะต้องให้ความใกล้ชิดสนิทสนมสร้าง ความผูกพันในส่วนภูมิภาคมากขึ้น

ในปัจจุบันนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา ประเทศมหาอำนาจก็ได้สร้างอาณานิคมในรูปแบบใหม่ขึ้นมา กล่าวคือ ประเทศมหาอำนาจจะไม่เข้าไปยึดครองและส่งกำลังทหารเข้าไปในประเทศที่เป็นอาณานิคม แต่จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเงินเป็นลักษณะให้เปล่า ประเทศอาณานิคมก็จะไม่มีความเจ็บแค้นเพราะไม่ถูกยึดครอง การปกครองประเทศ การบริหารประเทศ ตลอดจนกำลังทางทหารยังเป็นของตนเองทุกประการ นอกจากนี้ยังได้รับการช่วยเหลือทางด้านการเงินชนิดให้เปล่าอีกด้วย ประเทศอาณานิคมจึงมีแต่ความจงรักภักดี เพราะมองเห็นแล้วว่ามีแต่ทางได้อย่างเดียว ในส่วนของประเทศมหาอำนาจก็ไม่ต้องสูญเสียงบประมาณที่จะส่งคนมาปกครองและงบประมาณทางทหารประการสำคัญที่ประเทศมหาอำนาจจะได้จากประเทศอาณานิคมรูปแบบใหม่นี้ก็คือ การป้อนวัตถุดิบ ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หายากจากประเทศอาณานิคมไปสู่

ประเทศมหาอำนาจ และเมื่อนำวัตถุดิบมาผลิตเป็นสินค้าแล้ว ก็จะส่งกลับมาขายยังประเทศอาณานิคมอีกครั้งหนึ่ง เท่ากับเป็นตลาดระบายสินค้าจากประเทศมหาอำนาจมาสู่ประเทศอาณานิคม เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ไม่ได้ต่างอะไรไปจากการตกเป็นเมืองขึ้นที่เป็นอาณานิคม และจะต้องส่งเครื่องบรรณาการให้แก่ประเทศมหาอำนาจนั่นเอง

4. ความคิดในเรื่องของการวางตัวเป็นกลาง

ความคิดทางการเมืองเรื่องการวางตัวเป็นกลาง ต้องประกาศอย่างเปิดเผยและชัดเจนที่จะเป็นมิตรกับฝ่ายใดจะเป็นศัตรูกับฝ่ายใดในกรณีที่จะเกิดมีการสู้รบหรือความขัดแย้งกันสองกลุ่มประเทศ เพราะหากไม่ประกาศจุดยืนให้แจ้งชัดออกไปว่าจะยืนอยู่ข้างฝ่ายใด กลับทำตัวคลุมเครือเหยียบเรือสองแคม หรือพากันเรียกตัวเองว่าวางตัวเป็นกลางนั้น เป็นสิ่งที่จะนำความวิบัติมาให้ภายหลัง ทั้งนี้เพราะเมื่อปรากฏผลแพ้ชนะของการสู้รบแล้ว ก็จะได้รับการรุกรานหรือคุกคามจากฝ่ายชนะ และขณะเดียวกันฝ่ายแพ้ก็น่าจะสาสมที่เราโดนคุกคามบ้าง ในที่สุดเราก็จะตกอยู่ในที่พึ่งไร้มิตร เพราะฝ่ายชนะก็ย่อมไม่ต้องการพันธมิตรที่ขาดความจริงใจและไม่ยอมช่วยเหลือในยามคับขัน ส่วนฝ่ายที่แพ้ก็น่าจะไม่ยอมรับเราเป็นพวกเพราะเห็นว่าเราไม่กล้าเสี่ยงอันตรายที่เข้าร่วมชะตากรรมในการทำศึกด้วย แต่ถ้าเราประกาศอย่างชัดเจนที่จะเป็นมิตรกับฝ่ายใดหรือเป็นศัตรูกับฝ่ายใด เมื่อผลการสู้รบออกมา หากเราประกาศความเป็นมิตรกับฝ่ายมีชัยเราก็จะได้รับเกียรติและได้รับการยกย่องและสถาปนามิตรภาพที่สถาพร ในทางกลับกันหากฝ่ายที่เราประกาศตัวเป็นมิตรเกิดพ่ายแพ้พราลัย เขาก็จะรู้สึกสำนึกในน้ำใจไมตรีที่ได้รับ ในคราวที่เขาตกยากเดือดร้อนเราก็จะได้รับพันธมิตรที่แน่นแฟ้นพร้อมวันฟื้นฟูรุ่งโรจน์ของเขาที่จะกลับมา และเมื่อถึงวันนั้นความช่วยเหลือก็จะได้รับอย่างเต็มภาคภูมิจากเขา ฉะนั้น วิธีทางที่ดีที่สุดผู้นำ

ประเทศจะต้องเลือกวิธีการวางตัวแบบเปิดเผยและแจ่มชัด เพื่อที่จะยืนยันอย่าง
แข็งขันและชัดเจนว่าจะ เป็นมิตรกับฝ่ายใดและจะเป็นศัตรูกับฝ่ายใด

5. ความคิดในเรื่องของกองทัพแห่งชาติ

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของกองทัพแห่งชาติ กองกำลังที่
ประกอบขึ้นด้วยชนในชาติจะเป็นกองกำลังที่ทรงพลังและแข็งแกร่งที่สุด อันเนื่อง
มาจากความรักความผูกพันของคนในชาติที่มีต่อชาติบ้านเมืองและปิตุภูมิ ผู้นำ
ประเทศจะต้องมีการจัดระเบียบกองทัพที่ดี มีความเข้มแข็งมีความกล้าหาญที่จะ
ปกป้องประเทศชาติบ้านเมืองด้วยชีวิตและเลือดเนื้อ กองทัพแห่งชาติที่แข็งแกร่ง
จึงเหมือนเกราะกำบังคุ้มครองชาติ ไม่มีการรบใดที่จะทรงประสิทธิภาพเท่ากับการ
การใช้กองกำลังแห่งชาติที่ประกอบขึ้นด้วยชนในชาติของตนเอง เพื่อความมั่นคง
และปลอดภัยของประเทศชาติผู้นำประเทศจะต้องเตรียมความพร้อมในการรบอยู่
ตลอดเวลาแม้แต่ยามสงบ เพื่อที่จะทำให้เกิดตีศัพท์ในความแข็งแกร่งของกองทัพ
แห่งชาติที่ซจรชยาออกไปจะทำให้ศัตรูไม่กล้ารุกราน และในขณะเดียวกันผู้นำ
ประเทศก็สามารถที่จะดำรงรักษาอำนาจไว้ได้อย่างยาวนานและมั่นคง เป็นที่
เกรงขามทั้งต่อประชาชนในประเทศและเพื่อนบ้าน การสร้างกองทัพแห่งชาติ
ประกอบไปด้วยชนในชาติเท่านั้นที่จะปลดปล่อยประเทศให้รอดพ้นจากการคุกคาม
ของต่างชาติได้ เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องเป็นทหารในกองทัพแห่ง
ชาติ ในยามสงบบ้านเมืองปลอดจากศึกสงครามประชาชนก็ประกอบสัมมาอาชีพะ
แต่ในยามเกิดศึกสงครามมีข้าศึกมาประชิดติดบ้านเมืองก็เป็นหน้าที่ของประชาชน
ทั้งชาติที่จะจับอาวุธรบต่อต้านกับอริราชศัตรู และจะรบด้วยวิญญานความรักชาติ
รักปิตุภูมิ จึงกล่าวได้ว่าไม่มีกำลังรบใดที่จะมีประสิทธิภาพยิ่งใหญ่ไปกว่ากำลังรบ
ของชนในชาติที่ประกอบขึ้นเป็นกองทัพแห่งชาติ

6. ความคิดในเรื่องของโชคชะตา

ความคิดทางการเมืองในเรื่องโชคชะตา การพึ่งพาผู้อื่นหรือโชคชะตานั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เพราะโชคชะตานั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน โชคชะตาเป็นเพียงโอกาสที่ได้เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถของมนุษย์เป็นสิ่งประกอบ มนุษย์จะต้องปรับตัวเองให้สอดคล้องกับโชคชะตาหรือสถานการณ์หรือเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม จึงจะได้รับผลประโยชน์หรือรักษาโชคชะตาไว้ได้ ในขณะที่ผู้แย้งกับโชคชะตาหรือไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้สอดคล้องกับโชคชะตาได้ ก็จะพบกับอันตรายและพินาศ โชคชะตาแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นผู้นำประเทศจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้จะต้องรู้ความเคลื่อนไหวของการเปลี่ยนแปลง และจะต้องมีความสามารถพอที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปได้ด้วย ความเชื่อดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาล ว่าโชคชะตาหรือพรหมลิขิตอยู่เหนือวิสัยมนุษย์ ทุกสิ่งทุกอย่างถูกกำหนดโดยเทพยดาฟ้าดินสุดที่มนุษย์จะมีอำนาจเข้าไปขวางกั้น หรือกำกับควบคุมได้ ซึ่งจริง ๆ แล้วเรื่องของโชคชะตาหรือพรหมลิขิตนั้นมนุษย์สามารถควบคุมได้ การกำหนดหรือควบคุมโชคชะตานั้น มนุษย์สามารถทำได้โดยวิธีการกลมกลืนด้วยวิชาความรู้ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและความไม่ประมาท ที่เป็นเช่นนี้เพราะโชคชะตาก็เปรียบได้ดั่งกระแสน้ำอันเชี่ยวกราก ซึ่งจะไหลบ่าจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางกั้น แต่มนุษย์เราสามารถต่อสู้กับอุทกภัยเหล่านี้ได้โดยการเตรียมป้องกันไว้ล่วงหน้า เช่น ขุดคู คลอง และสร้างเขื่อนเพื่อลดความรุนแรงของกระแส น้ำ นอกจากนั้นยังสามารถนำเอากระแสน้ำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกทางหนึ่งด้วย นั่นก็คือการนำเอากระแสน้ำไปใช้เป็นพลังงานในการผลิตกระแสไฟฟ้า และใช้ในการเกษตรบนดาดความชุ่มฉ่ำในการเพาะปลูกให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

7. ความคิดในเรื่องของความตระหนี่

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของความตระหนี่ ความเป็นคนใจกว้างโอบอ้อมอารีและสุรุษสุร่ายจะทำให้ผู้นำประเทศเอาชนะใจประชาชนได้ไม่มากนัก แต่กลับจะทำให้คนส่วนใหญ่เป็นปฏิปักษ์กับผู้นำประเทศเสียอีก เพราะโดยเนื้อแท้แล้วความโอบอ้อมอารีเป็นอันตราย เนื่องจากผู้ที่โอบอ้อมอารีย่อมไม่ห่างจากความสุรุษสุร่ายฟุ่มเฟือย ซึ่งจะต้องมีค่าใช้จ่ายมาก จึงเป็นเหตุให้ต้องชวนชวายเป็นแสวงหาทรัพย์สินสมบัติมาชดเชยและหนทางการแสวงหาทรัพย์สินสมบัติของผู้นำประเทศก็คือการเก็บภาษีที่รุนแรงขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความโอบอ้อมอารีของผู้นำประเทศจะนำมาซึ่งความเดือดร้อนของประชาชน ในที่สุดก็สร้างความเกลียดชังให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังสร้างผลกระทบกับงบประมาณที่จะนำไปบำรุงกองทัพให้ลดน้อยถอยลง กองทัพแห่งชาติก็จะอ่อนแอ ในที่สุดก็จะพ่ายแพ้แก่ข้าศึกศัตรู และการรักษาอำนาจของผู้นำประเทศก็จะไม่สามารถรักษาไว้ได้ยาวนาน ในทางตรงกันข้ามหากกองทัพแห่งชาติมีแต่ความแข็งแกร่งผู้นำประเทศก็จะได้รับความยำเกรงในอำนาจบารมีไม่มีผู้ใดกล้าแข็งข้อ และศัตรูก็ครั่นคร้ามจากการศึกษาถึงผู้นำประเทศในอดีตที่ผ่านมาจะพบว่า ผู้นำประเทศที่มีความตระหนี่ล้วนแต่เป็นผู้นำประเทศที่เข้มแข็งพร้อมไปด้วยความสามารถ ดังนั้นความตระหนี่จึงเป็นคุณลักษณะของผู้นำประเทศ ที่เข้มแข็งพร้อมไปด้วยความสามารถ

8. ความคิดในเรื่องของที่ปรึกษา

ความคิดทางการเมืองในเรื่องของที่ปรึกษา ผู้นำประเทศจะต้องมีที่ปรึกษา การจะวัดความรู้ความสามารถของผู้นำประเทศจะวัดได้จากความสามารถของที่ปรึกษา เพราะบุคคลดังกล่าวนี้มีใช้แต่จะทำหน้าที่เป็นเพียงแต่ที่ปรึกษาอย่างเดียว หากแต่ยังช่วยป้องกันผลกระทบที่เกิดจากความไม่พอใจของประชาชนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะหากกิจกรรมทางการเมืองใดที่ได้กระทำลงไปแล้ว

อาจจะได้รับผลกระทบในทางเสื่อมเสียหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือเสี่ยงต่อชื่อเสียงที่จะตามมาภายหลัง กิจกรรมนั้นผู้นำประเทศก็จะไม่ลงมือทำด้วยตนเอง แต่จะมอบหมายให้คณะที่ปรึกษาเข้าไปดำเนินการแทน แต่ในทางตรงกันข้ามหากกิจกรรมทางการเมืองใดถ้าได้กระทำลงไปแล้วจะสร้างชื่อเสียงหรือเป็นผลดีแก่ผู้นำประเทศแล้ว ผู้นำประเทศก็จะเป็นผู้ลงมือกระทำเสียด้วยตนเอง สำหรับเกณฑ์ที่จะชี้วัดถึงภูมิปัญญาของผู้นำประเทศ สามารถพิจารณาได้จากคุณสมบัติของที่ปรึกษา ทั้งนี้เพราะที่ปรึกษาจะต้องได้รับการสรรหาและเลือกเฟ้นเป็นพิเศษ เนื่องจากผู้นำประเทศจะไม่รอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่างไปทุกเรื่องจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญหรือทักษะเป็นพิเศษมาให้คำปรึกษา ดังนั้นผู้นำประเทศจึงต้องหมั่นปรึกษาหารือ ในกิจกรรมทางการเมืองของประเทศอยู่เสมอ และคำปรึกษานั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้นำประเทศมีความต้องการที่จะรับคำปรึกษาเท่านั้น มิใช่ที่ปรึกษาเป็นฝ่ายที่อยากจะให้คำปรึกษา ในขณะที่เดียวกันผู้นำประเทศก็ต้องตอบแทนที่ปรึกษาด้วยการยกย่อง ให้เกียรติ ให้ยศฐาบรรดาศักดิ์ และให้ทรัพย์สินศฤงคาร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อคือ

1) หากพบว่างานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการมีการอ้างอิง "เจ้าผู้ปกครอง" ซึ่งเป็นงานเขียนที่แสดงความคิดเห็นทางการเมืองของมาคิอาเวลลีย่อมสะท้อนให้เห็นว่าความคิดเห็นทางการเมืองของมาคิอาเวลลีใน "เจ้าผู้ปกครอง" นั้นมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการ ที่นำไปสู่งานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการและมีการถ่ายทอดไปยัง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองในขณะนั้นนำไปใช้ในการปกครองประเทศในรูปของเผด็จการทางทหาร ซึ่งสะท้อนความเฉียบขาดในการปกครองออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด

2) หากพบว่างานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการ ไม่มีการอ้างอิง "เจ้าผู้ปกครอง" ซึ่งเป็นความคิดเห็นทางการเมืองของมาคิอาเวลลีมาก่อน ย่อม

แสดงให้เห็นว่าความคิดทางการเมืองของมาติอาเวลลีใน "เจ้าผู้ปกครอง" นั้น มีความเป็นสากลตรงที่ว่าคนอื่นในส่วนอื่นที่ต่างกัันทั้งสถานที่ ชนบทรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และช่วงของเวลาที่ห่างกันหลายศตวรรษ หรือบริบททางการเมืองที่ต่างกัันทั้งในเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ ย่อมมีแก่นแท้ของความจริงที่เหมือนกัน จึงทำให้นักคิดอย่างมาติอาเวลลีกับหลวงวิจิตรวาทการซึ่งเป็นนักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองที่ชาญฉลาดทั้งสองท่าน สรุปลความคิดทางการเมืองออกมาได้คล้ายคลึงกัน

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาคิดความจากตัวบทที่เป็นงานเขียนซึ่งนักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองประพันธ์ทิ้งไว้ โดยที่ผู้ประพันธ์ได้เสียชีวิตไปแล้ว จึงทำให้หมดโอกาสที่จะตอบข้อซักถามหรือข้อสงสัยที่ผู้ทำการศึกษาวิจัยยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะสิ่งที่นักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองที่ได้สือไว้ในงานเขียนถึงผู้อ่านนั้น ย่อมมีทั้งที่ผู้ประพันธ์ประสงค์จะสือถึงผู้อ่านอย่างตรงไปตรงมา หรือประสงค์จะสือมีหลายความหมาย และผู้ประพันธ์ได้ซ่อนความหมายที่ตั้งใจจะสือถึงผู้อ่านแฝงไว้ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวผู้ประพันธ์เอง ทำให้ไม่สามารถที่จะสือความหมายออกมาอย่างตรงไปตรงมาได้ ดังนั้น ผู้ทำการศึกษาวิจัยจึงต้องอาศัยทฤษฎีการตีความสรรพลิ่งในการตีความตัวบท กล่าวคือเป็นการมุ่งที่จะหาความหมายและจุดมุ่งหมายของสรรพลิ่งที่ทำการศึกษาคิดความ ซึ่งการทำควมเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับงานเขียนหรือความคิดของนักคิดในลักษณะนี้จำเป็นที่จะต้องได้รับการตีความเป็นอย่างดี โดยละเอียด เพื่อจะแยกแยะระหว่างสิ่งที่ เป็นข้อเขียนอันเปิดเผยและข้อเขียนที่ปกปิดซ่อนเร้น อยู่ภายในงานเขียนหรือตัวบทนั้น ๆ เพื่อที่จะหาความมุ่งหมายและจุดมุ่งหมายของนักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองที่ซ่อนความหมายแฝงไว้ในตัวบทออกมา ทั้งนี้ ก็จะต้องให้ความสำคัญกับภาษาด้วย ในฐานะที่ภาษาเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการสือความหมาย รวมทั้งประวัติศาสตร์และตลอดจนหลักฐานสภาวะแวดล้อม

ล้อมต่าง ๆ ประกอบเป็นหลักในการตีความ นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ศึกษาวิจัยเอง ก็จะต้องวางความคิดให้เป็นอิสระสามารถที่จะศึกษาตีความโดยปราศจากการถูกรอรับว่า และพยายามที่จะศึกษาตีความให้ได้สิ่งที่นักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองประสงค์ที่จะสื่อถึงผู้อ่านให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบทที่กำลังศึกษาตีความอยู่นั้น อาจเคยผ่านการตีความหรือการแปลมาแล้วหลายครั้ง ทำให้ความหมายหรือจุดมุ่งหมายคลาดเคลื่อนไปจากเดิมที่ผู้ประพันธ์ประสงค์จะสื่อไว้

จากผลของการศึกษาวิจัย ปฏิเสธ (reject) สมมติฐานข้อที่ 1 คือไม่พบว่างานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการมีการอ้างถึง "เจ้าผู้ปกครอง" ซึ่งเป็นงานเขียนแสดงความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีที่สะท้อนไว้ใน "เจ้าผู้ปกครอง" ไม่ได้มีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการที่นำไปสู่งานเขียนที่ได้ประพันธ์ไว้ และมีการถ่ายทอดไปยัง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็นผู้นำประเทศใช้ในการปกครองรูปของเผด็จการทางทหาร ในช่วงยุคสมัยนั้นแต่อย่างใด

แต่ผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ยอมรับ (accept) สมมติฐานข้อที่ 2 คือไม่พบว่างานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการมีการอ้างถึง "เจ้าผู้ปกครอง" ซึ่งเป็นความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีมาก่อนเลย แต่พบว่าความคิดทางการเมืองของนักคิด หรือนักปรัชญาการเมืองที่ชาญฉลาดทั้งสองท่านมีความคิดที่คล้ายคลึงกัน จึงน่าจะมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1) น่าจะมีสาเหตุมาจากบริบททางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของอิตาลีในช่วงสมัยที่มาคิอาเวลลีมีชีวิตรอยู่ นำมาทำการเปรียบเทียบกับการศึกษาประวัติศาสตร์ของไทย ในช่วงสมัยที่หลวงวิจิตร

วาทกรรมมีชีวิตอยู่ แม้นักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองทั้งสองท่านจะมีช่วงของชีวิตที่ห่างกันถึง 429 ปีก็ตาม แต่บริบททางการเมืองของทั้งสองประเทศในช่วงสมัยของเวลานำมาทำการเปรียบเทียบกันนั้นมีความคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความคิดทางการเมืองซึ่งนักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองทั้งสองท่านมีความเห็นคล้ายคลึงกัน นั่นก็คือในเรื่องของความเป็นเอกภาพ (unity) ในชาติ กล่าวคือ ในช่วงสมัยของเวลานำมาเปรียบเทียบกันนั้น บ้านเมืองมีแต่การสู้รบแย่งชิงดีชิงเด่นกัน จนทำให้ประเทศชาติทรุดโทรม ผู้นำประเทศมีวแต่แสวงหาอำนาจ แบ่งเป็นพวกเป็นเหล่า แย่งชิงอำนาจกันที่จะขึ้นเป็นใหญ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติ ผู้นำประเทศคอยแต่ป้องกันและรักษาอำนาจไว้เพื่อให้ตนอยู่ในอำนาจได้ยาวนาน จนกระทั่งไม่มีเวลาที่จะพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้มีความก้าวหน้า ประเทศชาติไม่ได้รับการพัฒนาไปสู่ความเจริญ ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนก็ตามมา เมื่อชาติบ้านเมืองตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ชนในชาติก็ขาดความเข้มแข็งผลพวงที่ตามมาก็คือความอ่อนแอของชาติ เมื่อประชาชนไม่มีความสมบูรณ์มุ่งคั่งทางเศรษฐกิจ การเก็บภาษีก็ทำได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ฐานะทางเศรษฐกิจของชาติก็จะตกต่ำ ในที่สุดก็จะมีเงินมากพอที่จะนำไปพัฒนาประเทศและพัฒนากองทัพ ปัญหาต่าง ๆ ของชาติเหล่านี้จะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน แต่กลับไม่ได้รับการสนใจจากผู้นำประเทศในขณะนั้น อันเป็นผลมาจากความแตกแยกของชนในชาติ ชนชั้นระดับผู้นำก็คิดแต่ผลประโยชน์ส่วนตนแก่งแย่งอำนาจหาทางจะก้าวขึ้นไปสู่ความยิ่งใหญ่ ปัญหาภายนอกก็ถูกคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้าน บริบททางการเมืองของอิตาลีและของไทยในช่วงของเวลานำมาทำการเปรียบเทียบนั้นมีความคล้ายคลึงกัน กอปรกับความรักชาติรักปิตุภูมิอย่างแรงกล้าของนักคิดหรือนักปรัชญาการเมืองทั้งสองท่าน ที่อยากให้เห็นชาติบ้านเมืองเกิดความรักความสามัคคีรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ชนในชาติ สร้างความเป็นเอกภาพให้เกิดขึ้น หากจะให้ความคิดทางการเมือง

เมืองดังที่กล่าวมานี้บรรลุไปสู่เป้าหมายปลายทางได้นั้น แนวทางแก้ไขที่เป็น
 สัจธรรมซึ่งนักคิด หรือนักปรัชญาการเมืองทั้งสองท่านต่างมีความเห็นที่คล้ายคลึง
 กันก็คือ จะต้องอาศัยบุคคลที่สามที่มีบารมี กอปรด้วยความมีอำนาจ มีความรู้
 ความสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศเพื่อจะนำชาติ สู่ความสำเร็จเป็นหนึ่งเดียว
 และผู้ที่มีความเหมาะสมที่สุดในช่วงเวลานั้นที่มาคือ อาเวลลีกับหลวงวิจิตรวาทการ
 มองเห็นก็คือ จูเลียโน เดอ เมดิชิ และจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

2) น่าจะมีสาเหตุมาจากความเป็นจริงทางการเมืองอันเป็นสากลซึ่ง
 มาคืออาเวลลีได้ถ่ายทอดความคิดไว้ในงานเขียน "เจ้าผู้ปกครอง" ที่ผู้ประพันธ์
 ประสงค์จะสื่อถึงผู้อ่าน กล่าวคือความคิดที่เป็นสัจธรรมทางการเมืองนี้ ไม่ว่าจะ
 จะเป็นมาคืออาเวลลีเองหรือตัวหลวงวิจิตรวาทการเอง หรือนักคิดหรือนักปรัชญา
 การเมืองยุคใดสมัยใดต่างก็จะมีความคิดทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะ
 เป็นในเรื่องของวิธีการ หรือในเรื่องของเป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้
 โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ใต้อิทธิพลหรือเงื่อนไขที่เป็นบริบททางการเมืองแต่อย่างใด
 นั่นก็คือ เรื่องของอำนาจ การก้าวขึ้นสู่อำนาจ การขยายอำนาจ และการรักษา
 อำนาจของผู้นำประเทศที่ก้าวขึ้นสู่อำนาจไว้ให้ยาวนาน ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า
 ประเทศชาติต้องมีเอกภาพ มีกองทัพแห่งชาติที่มั่นคงแข็งแกร่ง สร้างความชอบ
 ธรรมให้แก่ผู้นำประเทศในการก้าวขึ้นสู่อำนาจบนพื้นฐานที่เป็นจิตสำนึกของชนใน
 ชาติ และนำประเทศไปสู่ความเจริญ มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ
 การเมือง ประชาชนในชาติมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ
 ประเทศชาติก็จะมีคามมั่นคงไปด้วย เพราะสามารถเก็บภาษีได้มาก จึงทำให้
 มีงบประมาณที่จะไปใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งงบประมาณที่
 จะใช้ในการสนับสนุนกองทัพ ทำให้กองทัพแห่งชาติเข้มแข็ง เป็นฐานอำนาจให้
 แก่ผู้นำประเทศ และสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติบ้านเมืองเพราะศัตรูจะไม่กล้า
 มารุกราน ดังนั้นเป้าหมายแห่งความสำเร็จของคนในชาติจึงเป็นความปรารถนา
 อันสูงสุดของทุกคน

ความเป็นจริงที่เป็นสังกรรมทางการเมืองซึ่งนักคิดหรือนักปรัชญาทางการเมืองต่างมีความคิดที่คล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้แนวทางการแก้ไขปัญหาก็จะก้าวไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จจึงคล้ายคลึงกันด้วย แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องมิติของเวลา สถานที่ และบริบททางการเมืองก็ตาม ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่เป็นความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีที่ได้ประพันธ์ไว้ในงานเขียน "เจ้าผู้ปกครอง" ก็กับความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการในงานเขียนที่ได้ประพันธ์ไว้มีความคล้ายคลึงกัน จึงน่าจะเชื่อว่ามีสาเหตุมาจากสิ่งที่นักคิดหรือนักปรัชญาทางการเมืองทั้งสองท่านเห็นคล้ายคลึงกันนี้ "เป็นความจริงทางการเมืองอันเป็นสากล"

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานที่ทำการศึกษาตีความความคิดทางการเมืองตั้งนั้นความสมเหตุสมผล ตลอดจนความเข้าใจเกี่ยวกับการตีความตัวบทจึงอยู่ที่มุมมอง การอธิบาย ความลึกซึ้งของผู้ตีความ และการทำตัวให้ผู้ศึกษาตีความปลอดจากบริบทที่อื่นจะก่อให้เกิดอคติหรือพื้นฐานจิตใจในการตัดสินตีความแนวความคิดที่ปรากฏในตัวบท ซึ่งการตีความนั้นมีอยู่อย่างไม่จำกัด เกิดขึ้นได้จากความอยากรู้ความจริงในสิ่งที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ ที่ก่อให้เกิดกระบวนการตีความแบบใดที่จะค้นหาความจริงที่แฝงอยู่ในตัวบท หรืออยู่ในสิ่งที่ถูกตีความนั้น ซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบตามกระแสแห่งความคิดที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด จึงแสดงให้เห็นว่าการตีความมีหลากหลายแนวทาง และไม่จำกัดว่าแนวทางใดแนวทางหนึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะแนวทางการตีความแต่ละแนวทางย่อมมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดอยู่ในตัวของมันเอง อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในแนวทางการตีความแบบใด ต่างก็มีวัตถุประสงค์และหลักการต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดและลักษณะการตีความของแต่ละแนวทาง รวมทั้งหลัก

ความเชื่อในเรื่องอำนาจของบริบทที่ส่งอิทธิพลต่อการศึกษาตีความอีกด้วย ดังนั้น แนวทางการตีความต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นจุดยืนอย่างไรก็ตามต่างก็ได้รับอิทธิพล จากบริบทค่อนข้างมาก เนื่องจากเหตุผลความเชื่อที่ว่าสรรพสิ่งต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้โดยปราศจากบริบท หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้ล้วนตกอยู่ภายใต้อำนาจของบริบท แม้ผู้ศึกษาตีความจะพยายามกำหนด จุดยืนหรือยึดแนวความคิดที่ไม่ให้ความสำคัญกับบริบท แต่อย่างน้อยการตีความ ที่เกิดขึ้นก็เป็นการตีความที่ได้รับอิทธิพลมาจากบริบทในส่วนของผู้ศึกษาตีความแต่ละคน ที่ได้สร้างสมประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ธรรมเนียม ประเพณี รวมทั้งการปฏิบัติ ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดบริบทของผู้ศึกษาตีความแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน แต่ทั้งนี้ไม่ว่าการศึกษาตีความจะเลือกใช้แนวทางใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นพื้นฐานในการศึกษาตีความอีกประการหนึ่งก็คือ "การอ่านตัวบท" นั้นย่อมหมายความว่า เป็นการเน้นให้ความสำคัญกับภาษา ในฐานะที่ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับตัวบท หมายถึงการที่ภาษาเป็นสื่อกลางระหว่างความคิดกับความรู้ในความคิดนั้น ดังนั้นภาษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจในการรับรู้ของมนุษย์ ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับภาษาและการสื่อความหมายมีความสำคัญ ที่จะทำให้เกิดการเข้าใจในตัวบทที่ทำการศึกษาคือความได้ แต่ทั้งนี้โดยลักษณะของภาษาที่มีลักษณะการสื่อความหมายที่หลากหลายได้ อันหมายถึง การที่ประโยคหนึ่งประโยคผู้พูดหรือผู้ฟังต่างกัน หรือคนละสถานการณ์กัน ความหมายที่ได้ก็อาจจะมีมากมายหลายความหมาย จึงทำให้ภาษาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการหาความหมายในตัวบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ศึกษาตีความแต่ละคนมีความทักษะของภาษาที่แตกต่างกัน ก็จะทำให้โอกาสในการตีความตัวบทผิดเพี้ยนแตกต่างกันไปได้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้ทำการศึกษาตีความอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่ได้อ่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ย่อมมีสิทธิที่จะตีความไปในมุมมองอื่นได้ อย่างไรก็ตามผู้ทำการศึกษาวินิจฉัยได้

พยายามเสนอมุมมองอย่างกว้าง ๆ ไว้ในการศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีกับหลวงวิจิตรวาทการ ดังนั้น ผู้ที่สนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยหรือศึกษาตีความไปในทางลึกหรือทางกว้างต่อไปอีก ก็อาจจะศึกษาเพิ่มเติมด้วยมุมมองในการศึกษาตีความตามแนวทางต่าง ๆ สุดแต่ความมุ่งหมายจากผลของการศึกษาตีความนั้น รวมทั้งการตีความโดยนำเอาความคิดทั้งหมดที่มีส่วนส่งเสริม และสนับสนุนว่าความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจากงานเขียน "เจ้าผู้ปกครอง" กับความคิดทางการเมืองของหลวงวิจิตรวาทการจากงานเขียนที่ได้ประพันธ์ไว้ "มีความคิดคล้ายคลึงกัน" นั้น เป็นผลมาจาก "บริบททางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน" หรือเป็นผลมาจาก "ความเป็นจริงทางการเมืองอันเป็นสากล"